

Trakya Ağızları Sözlüğü I-II
(Muharrem Özden; Levent Doğan; Fatma Sibel Bayraktar, Edirne, Trakya
Üniversitesi Yayınları, 2018, 1255 sayfa, ISBN: 978-975-374-217-7)

Thracian Dialects Dictionary I-II

Selda SANDALYECİ*

Geliş Tarihi: 29.03.2018
(Received)

Kabul Tarihi: 23.10.2018
(Accepted)

ÖZ: Tarihe bakıldığında Türklerin en Batıdaki yerleşim yerlerinin Balkan coğrafyası olduğu görülmektedir. Balkan coğrafyasında Türk yerleşimi Anadolu coğrafyasından da eskidir. Türkler bu bölgeye Hun akınları ile M.S. 380 yılında gelmişler ve ardından Bulgarlar, Peçenekler, Uzlar, Kıpçakların akınlarıyla bölgede Türk nüfusunu arttırmışlardır. Fakat bölgede Türk etkisinin en yoğun görüldüğü dönem kuşkusuz Osmanlı Devletinin Balkanlara yayıldığı dönemdir. Osmanlı Devleti iskân politikasıyla Anadolu'dan Türk boy ve aileleri Balkan bölgesine yerleştirmiş, Türk varlığını perçinlemiştir. Böylece Balkan coğrafyasında Türkçe önemli bir dil haline gelmiş, hatta yerel Balkan dillerine kelimeler vermek suretiyle yüzyıllar boyu varlığını devam ettirmiştir. Osmanlıların Balkan coğrafyasından çekilmeye başlaması bu coğrafyada bulunan Türkler için de zor günlerin başlangıcı olmuştur. Kurulan yeni Balkan devletlerinin baskıları ve zulümleriyle çok eziyet çekilmiş, çok fazla kayıplar verilmiş ve Türkler göçlere zorlanmıştır. Bu yaşananlardan sonra Balkanlarda yaşayanlar Türk kültüründen uzaklaşmaya başlamışlardır. Fakat yaşanan olumsuzluklara rağmen Türkçenin günümüzde bu topraklarda hâlâ iletişim dili olarak yaşaması Türk kimliğinin kaybolmadığının göstergesidir. Sosyal yapı ile kültürde görülen değişimler dile de yansır. Konuya bu açıdan bakıldığında Türkçe gerek dil özellikleri gerek söz varlığı açısından olumsuzluklardan etkilenmiş, ama yıkılmamıştır. Söz varlığı bu coğrafyadaki Türkçe için ayrı bir önem arz etmektedir. Bu konuda şimdiye kadar yapılmış çalışmalarla belirli bölgeler incelenmiş, bölgeler toplu olarak ele alınmamıştır. Bu eksikliği gidermek amacıyla bu çalışmada Güney batı Türklerinin vazgeçilmez coğrafyası olan Balkanlarda bulunan Trakya Bölgesi'nin bugün üç ülkenin sınırları içinde üleştirilmiş olan Batı Trakya, Kuzey Trakya ve Doğu Trakya Türk ağızlarında yer alan sözcük hazinesi derlenip bir araya getirilerek kitaplaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Trakya Ağızları, Balkanlarda Türkçe, Sözlük, Diyalekt.

* Arş. Gör., Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Edirne, seldatabak@trakya.edu.tr

ABSTRACT: When we look at the history, it is seen that the settlements in the West of the Turks are Balkan geography. The Turkish settlement in the Balkan geography is also ancient from the Anatolian geography. The Turks came to this region with the Hun invasions in 380 AD, and then they increased the Turkish population in the region with the influx of Bulgarians, Pechenegs, Uzlar, Kipchaks. However, the period in which the influence of the Turkish influence in the region was most intensified was due to the spread of the Ottoman State in the Balkans. The Ottoman Empire settled Turkish tribes and families from Anatolia in the Balkan region with a settlement policy, and strengthened Turkish presence. Thus, Turkish became an important language in Balkan geography and maintained its existence for centuries by giving words to the local Balkan languages. Beginning of the withdrawal of the Ottomans from Balkan geography has been the beginning of the difficult times for the Turks in this geography. The oppression of the new Balkan states that have been established have caused much torment, too much loss, and the Turks have been forced to migrate. After these experiments, the people living in the Balkans have gradually moved away from the Turkish culture, but despite the negativities, Turkish language still lives in these lands today is an indication that Turkish identity is not lost. Changes in social structure and culture are reflected in language. From this point of view, Turkish was influenced by negativity in terms of language features and vocabulary, but not destroyed. The word presence is of special importance for Turkish in this geography. Certain regions have been studied in this subject up to now, and regions have not been considered collectively. In order to make up for this shortage, the word treasures in the Western Thrace, North Thrace and Eastern Thrace Turkish dialects of the Thrace region of the Balkans, which are the indispensable geographies of the South Western Turks, are now being compiled and merged into books.

Key Words: *Thracian Dialects, Turkish in the Balkans, Dictionary.*

1.GİRİŞ

Türkçe, Moğolistan ve Çin içlerinden Orta Avrupa'ya, Sibirya'dan Hindistan ve Kuzey Afrika'ya kadar geniş bir alanda tarihin derinliklerinden bu yana varlık göstermektedir. Balkanlar üzerindeki Türk yerleşimleri ise Osmanlılardan çok önceye dayanmaktadır. IV. Yüzyılda Hun Türklerinin buraya gelmesiyle bölge Türklerle tanışmış ve daha sonra Avarlar, Bulgarlar ve Peçenekler IV. yüzyıldan VIII. yüzyıla kadar aralıklarla gelip buralara yerleşmişlerdir. 1292 yılından itibaren Batı Anadolu'dan gelen Selçuklu Türklerinin de bölgenin bazı yerlerine yerleşerek etkili olmaya çalıştıkları görülür. Tüm bunlara rağmen Balkanlardaki yoğun Türk nüfusu asıl kimliğine Osmanlılarla kavuşmuştur. Osmanlılar geniş coğrafyaya yayılmaya Balkanlardan başlamışlar ve Balkanları gözbebeği bilmişlerdir. Böylece gittikleri her bölgeye Türkçeyi de götürmüşler, bu sayede Türkçe Balkan halkları arasında önemli bir yer edinmiştir. Balkanlarda yüzyıllardır yaşayan Türkçe, Balkan dillerine fazla sayıda sözcük de vermiştir.

Balkanlar dönem dönem göçlere maruz kalmış ve siyasi sınırlar Balkan Türklüğünü bölmüştür. Bu siyasî bölünme sırasında Güney Batı Türklerinin vazgeçilmez coğrafyası olan Trakya Bölgesi üç ülke arasında paylaştırılmış ve Batı

Trakya, Kuzey Trakya, Doğu Trakya Türkleri ayrı ülkelerin yönetimine girmiştir. Sayılan bölge Türkleri birbirleriyle ve de Türkiye Türkleri ile yüz yıla yakın bir zaman ilişki kuramasalar da son yıllarda artan ticari ve turistik ilişkilerin gelişmesi sayesinde Türkçe ortak bir anlaşma dili olarak kalmayı başarmıştır.

Balkanlar, Anadolu'dan farklı olarak Moldova, Yugoslavya, Makedonya, Yunanistan, Bulgaristan halklarının oluşturduğu devletlere de ait olduğundan Türkçe kendi ağızları dışında Bulgarca, Yunanca, Sırpça, Arnavutça gibi dillerle etkileşime geçmiş ve bölgede iki dillilik söz konusu olmuştur. Bunun doğal bir sonucu olarak bu diller ile Türkçe arasında karşılıklı alışveriş meydana gelmiştir. Bu sebeple bölge Türklerinin ağızlarında yer alan sözcük hazinesi ağız araştırmaları çalışmaları için önem arz etmektedir.

Bugüne kadar bölge ağızlarıyla ilgili yüksek lisans ve doktora tezleri de olmak üzere pek çok araştırma yapılmıştır. Tuncer Gülensoy- *Rumeli Ağızları Ses Bilgisi Üzerine Bir Deneme*, G. Németh- *Vidin Türkçesi*, J. Eckmann-Varna ve *Razgrad Ağızları ve Makedonya Dinler Ağızı*, S. Kákuk- *Le Dialecte Turc De Kazanlyk I ve Textes turcs de Kazanlyk*, Hüseyin Dalı- *Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağızları Üzerine Araştırmalar*, , Nevzat Özkan- *Gagavuz Türkçesi Grameri*, Ahmet Günşen- *Balkan Türk Ağızlarının Tasnifleri Üzerine Bir Değerlendirme*, Muharrem Özden- *Batı Trakya- Gümülcine Ağız İncelemesi (Ses ve Şekil Bilgisi-Metinler-Söz Varlığı)*, Fatma Sibel Bayraktar ve Selda Sandalyeci- *Trakya Ağızları Ses Bilgisi*, Fatma Sibel Bayraktar- *Türkçeden Balkan Dillerine Verilen Sözcükler ve Ağız İlişkisi*, Levent Doğan- *Doğu Trakya Ağızlarında Uzun Ünlüler*, Bülent Hünerli, *Kırklareli Babaeski Merkez İlçesi ve Köyleri Ağız İncelemesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adıye Şimşek- *İskeçe İli Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük) (Yayımlanmamış Doktora Tezi)* eserlerini bu çalışmalara örnek olarak verebiliriz. Görüldüğü üzere çalışmalar belirli bölgeler temel alınarak yapılmış ve bu çalışmalarda söz varlığına az yer verilmiştir. Böyle toplu bir çalışma daha önce yapılmadığından Trakya Üniversitesi Yayınları tarafından basımı gerçekleştirilen *Trakya Ağızları Sözlüğü I-II* alanında bir ilk olmuştur.

Kitap bir ortak çalışmanın ürünüdür. Ağız ve Lehçe çalışmaları ile tanınan üç akademisyen tarafından hazırlanan sözlük, oldukça geniş bir araştırma ve emeğin ürünüdür. Yazarların Trakya Üniversitesinde görevli bulunması, bölge ile temaslarının sürekli olması, doğal ortam ile kaynaklara birinci elden ulaşma fırsatı da vermiştir.

Trakya Ağızları Sözlüğü'nü hazırlayan yazarlardan Dr. Muharrem Özden 2007 yılından beri Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda Dr. Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır. Pek çok uluslararası dergide makaleleri yayımlanmıştır. Ağız araştırmaları üzerine çalışan Özden'in Batı Trakya-Gümülcine Ağız İncelemesi adlı kitabı da bulunmaktadır.

Dr. Levent Doğan 2001 yılından beri Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Dr. Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır. Pek çok idarî görevlerde bulunmuş, Komrat Devlet Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak çalışmış, Bulgaristan'ın Şumnu, Bosna Hersek'in Sareyova, Kosova'nın Prizren şehirlerinde görev yapmıştır. Çağdaş Türk Lehçeleri ve ağız araştırmaları üzerinde pek çok çalışması bulunmaktadır. Ayrıca editörlüğünü yaptığı Çağdaş Türk Lehçeleri El Kitabı ve Üniversiteler İçin Türk Dili, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Türkiye Türkçesi Grameri kitapları da yayımlanmıştır. Bunların dışında birçok kitapta bölüm yazarlığı yapmış, uluslararası ve ulusal pek çok dergi ve sempozyumda bildirileri yayımlanmıştır.

Dr. Fatma Sibel Bayraktar 2005 yılından beri Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Dr. Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır. Plovdiv Üniversitesi ve Nahçıvan Devlet Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak çalışmıştır. Ağız araştırmaları üzerinde pek çok çalışması bulunan Bayraktar, Kayseri Merkez İlçe Ağız üzerine doktora tezi yapmıştır. Ayrıca uluslararası ve ulusal pek çok sempozyuma katılmış ve bildiri yayımlamıştır. Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu Hatıra Kitabı ve Türk Kültüründe Üzüm ve İncir kitaplarında bölüm yazarlığı yapmıştır.

2. KİTABIN İNCELENMESİ

Trakya Ağızları Sözlüğü önemli bir boşluğu doldurur. Gerek içerik gerekse hazırlanış açısından alanında bir ilk konumundadır. Eser, ağız sözlükçülüğü ve söz varlığı geleneğine uygun olarak hazırlanmıştır. Taranan metinlerden kelimeler tespit edilerek bir araya getirilmiş, bölgenin söz varlığı oluşturulmuştur.

Eser; *Önsöz, Giriş, Sözlük ve Kaynakça* olmak üzere 4 ana bölümden meydana gelmektedir. Fakat *Giriş*'in alt başlıkları olarak nitelendirebileceğimiz *Anadolu ve Rumeli Ağızları Söz Varlığı Çalışmalarının Gelişimi ve Niteliği, Trakya Neresidir?, Trakya'da Türk Varlığının Tarihçesi, Trakya'da Etnik Yapı, Trakya Bölgesi Söz Varlığı Üzerine, Trakya Bölgesi Ağızlarındaki Ses Olayları Üzerine Birkaç Söz, Sözlük Hakkında, Taranan Eserler ve Kısaltmalar, Diğer Kısaltmalar, İnternet Adresleri* bölümleri de bulunmaktadır.

Eserin *Önsöz*'ünde bu çalışmanın daha önce yapılmamış bir çalışma olduğu belirtilmektedir. Önceki çalışmalar belli bir il, ilçe vb. içine alacak şekilde (İskeçe İli Ağızları, Tekirdağ Merkez İlçe ve köyleri Ağızları, Silistre (Silistra) İli ve Yöresi Ağızları vb.) hazırlanmış, böyle toplu bir çalışma yapılmamıştır. *Önsöz*'den sonra **İçindekiler** kısmı gelmektedir.

Anadolu ve Rumeli Türkçesi üzerine yapılmış olan bilimsel çalışmaların tarihi ancak yüz yıl öncesine dayanır. Yapılan ilk çalışmalar ise yabancı bilim adamlarına aittir. 1940'lardan sonra hem yabancı Türkologlar hem de Türkler tarafından yapılan çalışmalar artmıştır. Bu çalışmalarla ilgili bilgiler eserin

Anadolu ve Rumeli Ağızları Söz Varlığı Çalışmalarının Gelişimi ve Niteliği başlığı altında verilmiştir.

Trakya Neresidir? başlıklı bölümde ise esere ismini veren “Trakya” bölgesinin Güneydoğu Avrupa’da yer alan Güney Bulgaristan, Kuzeydoğu Yunanistan ve Türkiye’nin Avrupa kıtasındaki topraklarından oluşan tarihi zengin olan bir bölge olduğu anlatılmıştır.

Trakya’da Türk Varlığının Tarihçesi bölümünde Trakya’nın Türk tarihi açısından önemi anlatılmıştır: Trakya’da Türk izlerine ilk olarak 378 yılında Hunların gelişiyle rastlanır. Ardından farklı dönemlerde Peçenekler, Uzlar, Kumanlar gibi farklı Türk boyları sürekli akınlarla bölgede izler bırakmışlardır. Bölgedeki asıl yoğun Türk nüfuzu ise Osmanlı İmparatorluğu ile oluşmuştur. 600 yıl süren hükümdarlık sonucunda bölge büyük ölçüde Türkleşmiştir. İmparatorluğun 18. yüzyıl sonrası zayıflamasıyla ise bölgedeki topraklar tek tek elden çıkmış, fakat bölgede Türklük yok olmamıştır. Bu yüzden Trakya’daki Türk varlığı önem arz etmektedir.

Trakya’da Etnik Yapı bölümüne göre Trakya bölgesi tarih boyunca sürekli savaşlara, istilalara, göçlere maruz kalmıştır. Bu sebeple etnik yapısı da çeşitli katmanlardan meydana gelmektedir. Kuzeyden gelen ilk Türklerin ardından Osmanlı dönemindeki yerleşimler Anadolu ve Rumeli Türklerini birbirine bağlamaktadır. Etnik yapı olarak Trakya; Gacallar, Dağlılar, Pomaklar, Türkmenler ve Yörüklerden oluşmaktadır.

Trakya Bölgesi Söz Varlığı Üzerine isimli başlık altında Trakya bölgesi söz varlığının önemi vurgulanmaktadır. Ağızlardaki söz varlığı tespitinin önemli olmasının birden çok sebebi vardır. Söz varlığı, halkın dünya görüşünü, inançlarını, ilgi alanlarını gibi konularda bilgi verdiği için pek çok sosyolojik malzemeye bu sayede erişebilmekteyiz. Trakya, bölge olarak önemli bir konumda bulunduğundan hem Eski Türkçe döneminden getirdiği arkaik unsurlar hem de komşuları olan Slav, Grek, Latin halklarının dillerinden etkilenen dil malzemesi çalışılmayı bekleyen önemli bir konudur. Yapılan çalışmalara bakıldığında ise Bulgaristan Türk ağızları ile ilgili çalışmalara politik sebepler nedeniyle ne yazık ki ulaşılamamaktadır. Batı Trakya Türk ağızları ile ilgili de yayınlar yakın zamana kadar görülmezken 2017 yılı bu konuda verimli bir yıl olmuş ve çalışmalar yapılmıştır. Doğu Trakya Türk ağızları ile ilgili de birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar üniversitelerin mezuniyet tezleri, yüksek lisans ve doktora tezleridir. Ancak bu çalışmaların henüz basılmamış olmaları büyük bir eksikliklerdir.

Trakya Bölgesi Ağızlarındaki Ses Olayları Üzerine Birkaç Söz başlıklı bölümde ise ağızlarda görülen “Ünlü uyumu”, “Ünlü değişimleri”, “Tonlulaşma”, “Tonsuzlaşma” gibi ses olayları ve bölgenin kendine has özelliklerine çalışmanın asıl amacı olmadığından kısaca değinilmiştir.

Ardından **Sözlük Hakkında** bölümünde sözlükte kullanılan yöntemler aktarılmıştır. **Taranan Eserler ve Kısaltmalar, Diğer Kısaltmalar, İnternet Adresleri** bölümlerinden sonra **Sözlük** ve **Kaynakça** ile tamamlanmıştır.

Daha önce böyle kapsamlı çalışma yapılmamış olduğunu tespit eden yazarlar tarafından kitabın hazırlık aşamasında öncelikle bölge ağızları ile ilgili yapılan sözlükler, müstakil kitaplar, tez çalışmaları ile makaleler derlenmiş ve incelenmiştir. Kitap, tez ve makalelerin özellikle sözlük kısımlarından, sözlüklerin yeterli olmadığı durumlarda da incelemiş oldukları metinlerden söz varlığını oluşturan kelimeler tarama metoduyla elde edilmiştir.

Bu yöntemle kayıt altına alınan söz varlığı olarak *Trakya Ağızları I-II*' nin **Sözlük** kısmı yaklaşık 45.000 kelimeyi içermektedir. Sözlükte madde başları koyu renklerle belirtilmiş, Derleme Sözlüğü'nde olduğu gibi alıntı yapılan kelimelerde transkripsiyon işaretleri uyum açısından sadece hece kayıplarını göstermek amacıyla kullanılmıştır:

düru Doğru. (*KBTAÜA.Bulgaristan; BTGA.174:Gümülcine-Müsellimköy; KBMİKAI.32/50; KPMİKAI.42/6; DRTAS. 107; TGRA; BTFK; TDOE; İSİA*)
 (s.336)

Kelimenin anlamı belirtildikten sonra taranan Derleme Sözlüğü ve bölgeyle ilgili diğer kaynak sözlükler kısaltmalarla gösterilmiş, sayfa numarası kullanılanlarda sayfa numarası ve derlendiği yöre adı yazılmıştır. Madde sonlarında bulunan bölge adlarının yazımında herhangi bir sıralama gözetilmemiştir. Kelimenin birden fazla anlamı mevcutsa (1), (2)... şeklinde numaralandırma sistemi kullanılmıştır:

palas (1) /Fr.is./ Lüks otel, büyük gösterişli yapı. (*GTABKK*)

palas (2) Tüylü, çullu. (*DRTAS. 300*)

palas (3) Eski kilim. (*DRTAS. 300*) (s. 802)

Bir sözcüğün kullanımı yaygın olarak birçok yerde tespit edilmişse bunlar noktalı virgül kullanılarak sıralanmıştır. Sözcüğün ses değişimi sebebiyle birden fazla varyantı var ise ayrı maddelerde gösterilmiştir:

aşlak (1) Kızgın, kaynar, çok sıcak, haşlak. (*BTGA.242:Gümülcine-Hemetli*) (s.88)

haşlak (1) Kızgın, kaynar, çok sıcak. (*BTGA.242:Gümülcine-Hemetli*)
 (s. 491)

Bir sözcüğün ses değişimi yoluyla birden fazla kullanımı ayrı maddeler halinde, Derleme Sözlüğü'nden yapılan alıntılarda ise orijinal halleri ile aynı madde içinde aralarında kesme işareti kullanılarak gösterilmiştir:

edellez Hıdırellez, yaz günlerinin başlangıcı. 6 Mayıs tarihi. / Hızır-İlyas. (*BTGA.436: Gümülcine-Hacıköy*)

edellezi Hıdırellez, yaz günlerinin başlangıcı. 6 Mayıs tarihi. / Hızır-İlyas. (BTGA.285: *Gümülcine-Şapçı*)

soyqa / soyka (1) Bıçak, çakı. (DS: *İbriktepe, Keşan- Ed.*)

soyqa / soyka (2) Ölünün üstünden çıkan giysi. (DS: *Evreşe, Gelibolu, Bahadırlı, Bayramiç-Çkl.*)

Eser, şekil olarak kısaltmalar, kaynak eser ve sayfa numarası gösterimi gibi konular yönünden sözlük çalışmalarına uygun biçimde hazırlanmıştır. Muhtevasına bakıldığında ise söz varlığını tüm yönleriyle yansıtabilecek biçimde her alandan kelimeler derlenmiş ve daha önceki çalışmalardan farklı olarak bütüncül bir çalışma meydana getirilmiştir.

3. SONUÇ

Trakya bölgesi Türk tarihi açısından önemli bir konumda bulunduğundan Türkçe temelli dilsel çalışmalar da önem arz etmektedir. Yüzyıllarca savaşlar, göçler ve istilalara maruz kalan bölgede Türk ağızları farklı katmanlar oluşturduğundan ayrıca incelenmesi gereken bir çalışma alanı meydana gelmiştir.

Literatürde bulunan Balkan ve Trakya ağızlarıyla ilgili çalışmaların spesifik bölgeler (İskeçe İli Ağızları, Tekirdağ Merkez İlçe ve köyleri Ağızları, Silistre (Silistra) İli ve Yöresi Ağızları vb.) etrafında şekillenmesinden dolayı bütüncül bir bakış açısına ihtiyaç duyulmuştur. Türkçenin Balkan dilleri ile sıkı temas halinde bulunmasından dolayı söz varlığı çalışmaları Trakya bölgesi ağız çalışmalarının önemli bir kolunu oluşturmaktadır. Bu yüzden Doğu Trakya, Batı Trakya ve Kuzey Trakya bölgeleri Türk ağızları üzerine yapılan 16 Lisans (Bitirme Tezi), 13 Yüksek Lisans Tezi, 1 Doktora tezi, 9 kitap ve 12 makale derlenmiş, söz varlıkları incelenmiş ve bir çatı altında toplanmıştır. Böylece bölgenin söz varlığı tespit edilmiş olup kayıt altına alınmıştır.

Eser, alanında öncü bir çalışma olması sebebiyle önemini bir kat daha arttırırken sahip olduğu zengin söz varlığı ile de dilbilimcilerin, ağız araştırmacılarının, sözlükbilimcilerin çalışmalarına ve diğer çalışmalara rehberlik edip kanal açacaktır.

Ayrıca eksikleri bulunan Derleme Sözlüğü dil malzemesinin tamamlanması ve gelecek nesillere bırakılmasına da katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Artun, Erman, “Geçmişten Günümüze Kültürel Değişim ve Gelişim Sürecinde Balkanlarda Türkçe”, *Uluslararası Dil ve Edebiyat Konferansı “Balkanlarda Türkçe” Bedir Üniversitesi, Tiran/Arnavutluk (14-16 Kasım 2013), Bildiri Kitabı*, 1. Cilt, 2013, s. x-xx.

Bayraktar, Fatma Sibel; Sandalyeci, Selda, “Trakya Ağızları Ses Bilgisi” *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD)*, 2. Cilt, 1. Sayı, 2018, s. 215-279.

Birsel, Haktan, “Ortak Tarihi Balkan Kültürü İçinde Türkçenin Rolü ve Balkan Türkçesinin Geleceğine Dair Orta Vadeli Bir Öngörü”, *2. Uluslararası Dil ve Edebiyat Konferansı “Balkanlarda Türkçe”, Bedir Üniversitesi, Tiran/Arnavutluk (14-16 Kasım 2013), Bildiri Kitabı*, 1. Cilt, 2013, s.153-163.

Jelavich, Barbara, *Balkan Tarihi 1 18. ve 19. Yüzyıllar*, Küre Yayınları, İstanbul, 2009.

Korkmaz, Zeynep, “Balkan Türkçesi Ağızları ile Türkiye Türkçesi Ağızları Arasında Sosyo-Lingüştik Açıdan Kısa Bir Karşılaştırma”, *TDAY Belleten*, 2010-II, s.103-118.

Özden, Muharrem; Levent Doğan; Fatma Sibel Bayraktar, *Trakya Ağızları Sözlüğü I-II*, Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne, 2018.

Yılmaz, Sibel, “Yaşar Nabi Nayır’ın Gözünden Balkanlar ve Türk Kültürü”, *2. Uluslararası Dil ve Edebiyat Konferansı “Balkanlarda Türkçe”, Bedir Üniversitesi, Tiran/Arnavutluk (14-16 Kasım 2013), Bildiri Kitabı*, 1. Cilt, 2013, s. 387-394.